

Utlåtande 2004: RII (Dnr 311-2266/2003)

Förslag till detaljplan för kv. Svea Artilleri m.m. inom stadsdelen Ladugårdsgärdet, Dp 2003-94148-54

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslag till detaljplan för kv. Svea Artilleri m.m. inom stadsdelen Ladugårdsgärdet, Dp 2003-94148-54 antas förutom nedan angivna bestämmelser.
2. Bestämmelse n1 "Hårdgjorda ytor beläggs endast med natursten" utgår.
3. Bestämmelse B1 "Bostäder" får följande lydelse: B "Bostäder. Handel tillåts i bottenvåningen".

Föredragande borgarrådet Kersti Py Börjeson anför följande.

Ärendets bakgrund

I november 2000 beslutade den dåvarande majoriteten i stadsbyggnadsnämnden att programsamråd skulle genomföras för kv. Svea Artilleri i syfte att fullborda Starrbäckängens cirkulära planstruktur och kompletteras med 250 lägenheter, s.k. Alt 1. Oppositionen välkomnade tillskottet av bostäder men ville även utreda konsekvenserna av ett bevarande och återställande av kvarterets stall- och ridhusbyggnader, s.k. Alt 2. Efter ett programsamråd med två olika principer för området beslutade stadsbyggnadsnämnden i januari 2001 enligt Alt 1. Förslaget kompletterades med ytterligare lägenheter och omfattade 300 lägenheter samt att Försvarshögskolans lokalbehov skulle tillgodoses genom nytillägg på kaserngården.

Det utställda planförslaget innehåller totalt ca 350 lägenheter. Utökningen med 50 lägenheter har kunnat ske dels genom tillbyggnaden av befintlig bebyggelse vid Jungfrugatan, dels genom att bostadstornet höjts från 9 till 16 våningar.

Detaljplaneförslaget var under tiden 17 februari till 17 mars 2003 utställt i Tekniska Nämndhuset och information fanns tillgänglig på Östermalms stadsdelsförvaltning. Sakägare samt berörda boende och andra intressenter som skriftligen framfört synpunkter har fått underrättelse om utställningen med post. Övriga har informerats genom annons i dagspress.

Detaljplanens innehåll

Projektets målsättning är att säkerställa stadsdelens behov av bostäder, inkluderande utöver familjebostäder såväl äldre- och seniorboende som studentbostäder samt tillgodose Försvärshögskolans lokalbehov. Detaljplanen innehåller ca 350 lägenheter. Projektet medger 125 bostadslägenheter, ca 95 lägenheter för trygghetsboende, ca 40 lägenheter för seniorboende, ca 70 lägenheter för vårdboende samt ca 20 studentlägenheter.

Planens syfte är att fullborda Starrbäcksvägens bostadsenkav och att länka samman den delen av Gärdet med stenstaden. Den cirkulära planstrukturen fullföljs och ett bostadstorn placeras mellan ringbebyggelsen och kasernkvarteret samt två halvcirkulära paviljonger uppförs på kaserngården. Utöver detta kompletteras en befintlig byggnad vid Jungfrugatan. Planförslaget förutsätter att stall- och ridhusbyggnaderna från 1870-talet i kvarterets norra del rivs.

Tornet kommer att vara väl synligt i stadslandskapet och det är angeläget att det inte försvagar Stadions karaktäristiska tornmotiv. Placeringen av Svea Torn motiveras av den historiska tullgränsen vid infarten till stenstaden. Från Valhallavägen framträder Svea Torn som entré till stadsdelen och markerar det offentliga tunnelbanestråket. Tornet kommer även att utgöra en accent som underlättar orienteringen i Starrbäcksvägens cirkulära planform.

Genomfartstrafiken har eliminerats och den yttre ringbebyggelsen har öppnats för den tvärgående parken. Flertalet portar i området uppfyller stadens mål om högst 10 meter till angöringsplats. För ekerhusen klaras inte stadens krav men väl de nationella kraven om 25 meter.

Mina synpunkter

Jag är positiv till den föreslagna detaljplanen. Den möjliggör en förtätning och återanvändning av redan exploaterad mark och skapar ca 350 nya lägenheter i stenstadens omedelbara närhet. Blandat kategoriboende möjliggör en levande stadsbild. Området kommer också att få närhet till social och kommersiell service som möjliggörs genom de lokaler som skapas i botten på vissa hus.

Området får även en ny byggnad som inte förtar Stadions vackra siluett, men som markerar Starrbäcksängen och infarten till stenstaden. Svea Torn kommer även att fungera som ett riktmärke i området och ge bättre förutsättningar för torgrummet som skapas. Placeringen av Svea Torn motiveras av den historiska tullgränsen vid infarten till stenstaden. Vid den slutliga utformningen av Svea Torn är det viktigt att skapa en diskret och tilltalande byggnad som inte uppfattas som alltför dominerande.

I behandlingen i stadsbyggnadsnämnden uttalade majoriteten vikten av att området klarar tillgänglighetskraven. Gatu- och fastighetsnämnden gick längre och beslutade på förvaltningens inrådan att tillåta en mer flexibel användning av bostadshusen genom att tillåta handel i bottenvåningen samt att inte detaljstyra valet av ytbeläggning. Bostadsområden skall utformas på ett estetiskt tilltalande sätt varvid materialet i ytbeläggningsen utgör en viktig del. Att däremot detaljstyra valet av material är att gå ett steg för långt. Jag väljer att tillstyrka gatu- och fastighetsnämndens tjänsteutlåtande i detta avseende och föreslår därför att bestämmelsen n1 tas bort och att bestämmelsen B1 ändras så att lokaler tillåts i nedre botten. Stockholm måste bli mer tillgängligt.

I framtidens detaljplanearbete bör tillgänglighetsaspekten och trygghetsfrågan särskilt beaktas.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak bifalla förslaget till beslut
2. därutöver anföra följande.

Förslaget att i detaljplanen reglera markbeläggningsens material måste ses mot bakgrund av områdets kulturhistoriska värde och bör således bifallas. En detaljreglering i detta avseende är främst till för att värna områdets karaktär i framtiden. Tillgängligheten kan upprätthållas också med markbeläggning av natursten.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) enligt följande.

Aktuell statistik från såväl USK som SCB visar att bostadsbyggandet i Stockholm i stort sett stannat av. Mot den bakgrunden är det oerhört viktigt att detta projekt också realiseras. Svea Artilleri kommer att utgöra ett spännande nytt inslag i stadsbilden och ger dessutom staden fler bostäder.

När det gäller kv. Svea Artilleri måste konstateras att hanteringen har dragit ut på tiden. Under föregående mandatperiod kunde den här typen av ärenden hanteras direkt av stadsbyggnadsnämnden, utan att gå vägen via kommunfullmäktige. Det är i ett läge med stor bostadsbrist och avstannat byggande högst anmärkningsvärt att majoriteten väljer att medvetet försena angelägna projekt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslag till detaljplan för kv. Svea Artilleri m.m. inom stadsdelen Ladugårdsgärdet, Dp 2003-94148-54 antas förutom nedan angivna bestämmelser.
2. Bestämmelse n1 "Hårdgjorda ytor beläggs endast med natursten" utgår.
3. Bestämmelse B1 "Bostäder" får följande lydelse: B1 "Bostäder. Handel tillåts i bottenvåningen".

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Kersti Py Börjeson

Anette Otteborn

ÄRENDET

Förslaget till detaljplan för kv. Svea Artilleri syftar till att rymma totalt 350 lägenheter fördelat på ca 125 bostadslägenheter, ca 95 lägenheter för trygghetsboende, ca 40 lägenheter för seniorboende, ca 70 lägenheter för vårdboende samt ca 20 studentbostäder samt tillgodose Försvarshögskolans behov.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 12 juni 2003 att godkänna förslaget till detaljplan för del av kvarteret Svea Artilleri m.m. inom stadsdelen Ladugårdsgärdet, Dp 94148, och överlämna det till kommunfullmäktige med hemställan att fullmäktige måtte anta planförslaget.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande *Kersti Py Börjeson*, *Gunni Ekdahl*, *Rolf Lindell*, *Rafeda Malki*, *Dilek Gür* (alla s) samt *Torsten Sandgren* (v) enligt följande.

Tillgänglighetsaspekter måste tillgodoses i planen, onödiga hinder i form av trappor och dylikt ska inte förekomma.

Särskilt uttalande gjordes av *Regina Kevius*, *Jan Jerström* och *Anna König* (alla m) enligt följande.

Det är positivt med Svea Torn som ett nytt riktmärke på Östermalm, vi måste våga bygga på höjden för att klara av den rådande bostadsbristen.

Särskilt uttalande gjordes av *Cecilia Obermüller* (mp) enligt följande.

Det i planprocessen sent tillkomna tornet är inte tillfredsställande motiverat. Det finns ingen anledning att störa stadsbilden med ett fyrtorn. Ett nattetid lysande torn är en visuell nedskräpning och byggnadens höjd borde sänkas.

Tillgänglighetsaspekter måste tillgodoses i planen, onödiga hinder i form av trappor och dylikt ska inte förekomma.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande av den 21 maj 2003 har följande lydelse.

SAMMANFATTNING

Projektets målsättning är att säkerställa stadsdelens behov av bostäder, inkluderande utöver familjebostäder såväl äldre- och seniorboende som studentbostäder, samt tillgodose Försvarshögskolans lokalbehov.

Detaljplanen för kv Svea Artilleri mm innehåller totalt ca 350 lägenheter. Projektet medger ca 125 bostadslägenheter, ca 95 lägenheter för trygghetsboende, ca 40 lägenheter för seniorboende, ca 70 lägenheter för vårdboende samt ca 20 studentlägenheter. Den sammanlagda nybyggnadsarean inom planområdet innefattar ca 39 000 kvm, varav ca 32 000 kvm för bostäder och ca 7 200 kvm lokalyta för Försvarshögskolan.

Planens syfte är att fullborda Starrbäckssängens bostadsenklav och att länka samman denna del av Gärdet med stenstaden. Kasernkvarterets huvudbyggnad med tillhörande sidoflyglar bevaras. Starrbäckssängens cirkulära planstruktur fullföljs, ett bostadstorn placeras mellan ringbebyggelsen och kasernkvarteret samt två halvcirkulära paviljonger uppförs på kaserngården. Utöver detta kompletteras en befintlig byggnad vid Jungfrugatan. Planförslaget förutsätter att stall- och ridhusbyggnaderna från 1870-talet i kvarterets norra del rivs.

De under samråd- och utställningstiden framförda synpunkterna gäller främst kasernkvarterets bevarande, genomfartstrafik, exploateringsgrad, kaserngårdens tillägg, vårdhemmets utformning samt bostadstornets höjd och samrådsförfarande.

Stadsbyggnadskontoret har beaktat flertalet synpunkter och bearbetat planförslaget efter samråd och utställning. Genomfartstrafiken har eliminerats och den yttre ringbebyggelsen har öppnas för den tvärgående parken. Kaserngården bebyggs i mindre omfattning genom halvcirkulära friliggande volymer varpå upplevelsen av den historiska bebyggelsen förstärks.

Beträffande vårdhemmets utformning har synpunkter på byggnadens massivitet och avvikande struktur behandlats. Volymen är densamma men en omfördelning av ytorna har resulterat i att massiviteten tonats ned genom att byggnaden sänkts mot Löjtnantsgatan och höjts något mot Starrängsringen. Det bör framhävas att byggnadens avvikande karaktär är nödvändig med hänsyn till de funktionella krav som äldre- och vårdboendet medför.

Beträffande kritiken gällande bostadstornets höjd har kompletterande stadsbilda-, sol-, buller- och vindstudier utförts efter utställningstiden. Tornet kommer vara väl synligt i stadslandskapet och det är angeläget att det inte försvagar Stadions karaktäristiska tornmotiv. Placeringen av Svea Torn motiveras av den historiska tullgränsen vid infarten till stenstaden. Från Valhallavägen framträder bostadstornet som entré till stadsdelen och markerar det offentliga tunnelbanestråket.

I samband med plansamrådet diskuterades en friliggande cirkulär byggnad på denna plats, som utsattes för kritik p g a dess utbredning. Bearbetningen efter samrådet

har inneburit att byggnaden gjort väsentligen högre och slankare. Det aktuella Svea Torn ger bättre förutsättningar för det torgrum som skapas, tack vare tornets slanka mått.

UTLÅTANDE

Bakgrund

När bostadsbebyggelsen på Starrbäcksängen uppfördes vid 1990-talets början var det inte möjligt att fullborda området då erforderlig mark inte kunde tas i anspråk. Enligt avtal med staten skulle 47.000 m² kontor få uppföras inom kvarteret. Vasakronan AB, som äger merparten av marken, har emellertid ändrat uppfattning och föreslås numera en inriktning på i huvudsak bostäder. Vid årsskiftet 1998/99 lämnade Sveriges Television delar av kasernkvarteret Svea Artilleri, som sedan dess stått tomt, vilket aktualiserat ett färdigställande av området.

I november 1997 beslutade den dåvarande majoriteten i stadsbyggnadsnämnden att programsamråd skulle genomföras för kv Svea Artilleri i huvudsak enligt stadsbyggnadskontorets framlagda förslag (Alt 1). Alt 1 innebar att Starrbäcksängens cirkulära planstruktur skulle fullbordas och kompletteras med ca 250 lägenheter. Oppositionen välkomnade tillskottet av bostäder men ansåg att stadsbyggnadskontoret även skulle utreda konsekvenserna av ett bevarande och återställande av kvarterets stall- och ridhusbyggnader. Mot denna bakgrund utarbetade stadsbyggnadskontoret ett bevarandeförslag (Alt 2). Alt 2 innebar att kasernbebyggelsen skulle bevaras i sin helhet och att Starrbäcksängens bostadsbebyggelse skulle kompletteras med ca 80 lägenheter. Kasernanläggningen skulle i detta förslag inrymma lokaler för undervisning alternativt kommersiellt ändamål.

Programsamrådet i oktober 1999 innebar sålunda att två gestaltningsmässiga principer togs upp till diskussion, Alt 1 och Alt 2. I juni 2000 beslutade stadsbyggnadsnämnden att uppdra åt stadsbyggnadskontoret att utarbeta förslag till detaljplan enligt Alt 1 samt att komplettera beslutsunderlaget med en preciserad utredning av kostnaderna för de två alternativen. Stadsbyggnadsnämnden beslutade därefter, i januari 2001, att bostadsalternativet (Alt 1) skulle läggas till grund för det fortsatta planarbetet.

I maj 2001 genomfördes plansamråd utifrån Alt 1 med ett planförslag som innebar att Starrbäcksängens cirkulära planstruktur skulle fullbordas och kompletteras med ca 300 lägenheter samt att Försvarshögskolans lokalbehov skulle tillgodoses genom nytillägg på kaserngården. Förslaget medförde att stall- och ridhusbyggnaderna i kvarterets norra del skulle rivas för att möjliggöra en utvidgning av Starrbäcksängens bostadsbebyggelse, medan kasernkvarterets huvudbyggnad mot Valhallavägen med tillhörande sidoflyglar skulle bevaras.

Efter plansamråd och remissförfarande bearbetades planförslaget vidare. Genomfartstrafiken togs bort och de rektangulära tilläggen på kaserngården gjordes halvcirkulära till förmån för upplevelsen av kasernbebyggelsen. Utöver detta öppnades den yttre ringbebyggelsen för det genomgående parkstråket. Den fristående cirkulära

yttre ringbebyggelsen för det genomgående parkstråket. Den fristående cirkulära byggnaden mellan kasernbebyggelsen och Starrbäcksängen minskades i diameter från 35 m och 24 m och höjdes från 5 till 9 vån.

Inför utställningen har det cirkulära bostadstornet på 9 vån ytterligare bearbetats och höjts till 16 vån i syfte att förtydliga områdets krön, då byggnaden markerar en urban knutpunkt i det offentliga stråket till och från tunnelbanan.

Detaljplaneförslaget var under tiden 17 feb – 17 mars 2003 utställt i Tekniska Nämndhuset och information fanns tillgänglig på Östermalms stadsdelsförvaltning. Sakägare samt berörda boende och andra intressenter som skriftligen framfört synpunkter har fått underrättelse om utställningen med post. Övriga har informerats genom annons i dagspressen.

Det utställda planförslaget innehåller totalt ca 350 lägenheter. Utökningen med ca 50 lägenheter har kunnat ske dels genom tillbyggnaden av befintlig bebyggelse vid Jungfrugatan, dels genom att bostadstornet höjts från 9 till 16 våningar. Den sammanlagda nybyggnadsarean inom planområdet innefattar ca 39 000 kvm, varav ca 32 000 kvm för bostäder och ca 7 200 kvm lokalyta för Försvarshögskolan.

Inkomna synpunkter på detaljplaneförslaget

Synpunkter som inkommit under samråd och utställning och som ej tillgodosetts har främst gällt:

- Att ingen alt. starkt begränsad nybebyggelse uppförs inom planområdet
- Att kasernkvarterets norra del bevaras
- Att de halvcirkulära byggnaderna på kaserngården omstuderas alt. borttages helt
- Att bostadstornets höjd skall sänkas alt. borttagas
- Att samråd gällande bostadstornet skall göras om
- Att vårdhemmets byggnadsvolym skall minskas och utformningen anpassas till områdets befintliga ekerstruktur
- Att vårdhemmets volym skall ökas t ex genom att en portik borttages och /eller att en ytterligare våning tillbygges
- Att detaljplanen reglerar markbeläggningens material
- Att portiker skall borttagas
- Att gården mellan vårdhemmet och Brf Ekern:s ekerbyggnad skall breddas
- Att ekerbyggnaderna inte skall sammanbyggas med ringbyggnaderna
- Att trapporna längs kasernparken skall tas bort

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

De under utställningstiden framförda synpunkterna gäller främst följande tre huvudfrågor; bostadstornets höjd, vårdhemmets utformning samt planbestämmelsen gällande markbeläggningen.

Under utställningen har flertalet uttalat sig kritiskt mot bostadstornets, Svea Torn, höjd samt att dess skala och uttryck avviker från stadsmiljön på Gärdet. Vidare har det

inkommit protester mot att tornets nu föreslagna höjd tillkommit i ett sent skede och inte funnits med på plansamrådet.

Efter samrådet visade det sig att beställaren accepterade att byggnadens diameter minskades från 35 m till 24m, som svar på att byggnaden tidigare ansågs ligga för nära Försvarshögskolan. Huset höjdes då från 5 till 9 våningar.

Inför detaljplaneutställningen höjdes byggnaden ytterligare, från 9 till 16 våningar. Bakom höjningen finns stadsbildsmässiga motiv som handlar om områdets dynamik, och en vilja att skapa ett spänningsförhållande mellan den lägsta punkten kring dammen och den högsta där tornet är placerat. Svea Torn kommer med den högre höjden att vara väl synligt i stadslandskapet, att byggnaden gjordes högre gav även de smäckra proportioner det tidigare saknat. Bostadstornet kan nu utgöra en accent som underlättar orienteringen i Starrbäcksängens cirkulära planform.

Svea Torns inverkan på omgivande stadsbild visas genom perspektiv från fem i stadsdelen betydande punkter. Från Valhallavägen framträder tornet som entré till området och markerar tunnelbanestråket och det offentliga torget. I hörnet Valhallavägen/ Sturegatan kommer bostadstornet, liksom Wennergrens Center och Nyponet, förstärka den historiska tullgränsen vid infarten till stenstaden. Platsen för bostadstornets placering utgör gräns för den ordnade kvartersbebyggelsen på Gärdet och det friare planmönstret som följer västerut. Från Stadion och GIH-badet är det angeläget att inte försvaga Stadions karaktäristiska tornmotiv. Beträffande placeringen vid kaserngården är Svea Torn tänkt som ett landmärke i skärningspunkten mellan två huvudstråk, det från Nybrogatan och det från Starrbäcksängen. Från Starrbäcksängens damm utgör Svea torn ett krön över ringbebyggelsen och avslutar Starrbäcksängens arkitektoniska komposition.

Solstudier visar att Svea Torn inte påverkar befintlig bostadsbebyggelse, utan i första hand den ännu inte uppförda yttre ringbebyggelsen. Bullerstudier visar att det krävs någon form av avskärmning utanför bostadstornets fasad mot söder och väster från ca 10 m över mark, samt utanför fasad mot öster från ca 20 m över mark. Avskärmningen kan utgöras av traditionell balkonginglasning eller t ex glasad balkongfront upp till ca 1.2 m och lågt sittande vädringsfönster. Arbetet med vindstudier pågår.

Det är viktigt att framhålla att i samband med plansamrådet diskuterades en friliggande cirkulär byggnad på denna plats, som utsattes för kritik p g a dess utbredning. Det aktuella Svea Torn ger bättre förutsättningar för det torgrum som skapas, tack vare tornets slanka mått.

Beträffande vårdhemmets utformning har synpunkter efter plansamrådet på byggnadens massivitet och avvikande struktur beaktats. Volymen är densamma men en omfördelning av ytorna har resulterat i att massivitet tonats ned genom att byggnaden höjts något mot Starrängsringen och sänkts mot Löjtnantsgatan. Det bör framhävas att byggnadens avvikande karaktär är nödvändig med hänsyn till de funktionella krav som äldre- och vårdboendet medför. Vad gäller den inre gården som befarats vara för liten, hindrar planbestämmelserna placering av ensidiga lägenheter mot gården i syfte att säkra god boendekvalitet.

Gfk samt Vasakronan och JM har invänt mot att detaljplanen reglerar markbeläggningens material och menar att det är tillräckligt att den överenskomna naturstensbeläggningen bekräftas i det till planen tillhörande Kvalitetsprogrammet. Frågan handlar således inte om det aktuella materialvalet utan om vad som ska anges i en detaljplan. Stadsbyggnadskontoret anser dock att den miljö som kasernkvarteret Svea Artilleri representerar måste hanteras med hänsyn till dess kulturhistoriska värde. Miljön kräver särskild omsorg i såväl materialval som gestaltning, och material som asfalt och betongplattor är främmande i denna miljö. Även om stadsbyggnadskontoret idag är överens med markägare och byggherrar om kasernkvarterets karaktär och utformning är planbestämmelsens funktion att skydda kvarteret mot förvanskning också i ett långsiktigt perspektiv.

Planen för Svea Artilleri har kritiserats för att inte i samtliga fall uppfylla stadens höga ambitionsnivå på handikapptillgänglighet. Avståndet mellan angöringsplats och entré skall enligt lagstiftning vara maximalt 25 meter. Flertalet portar i området uppfyller stadens mål om högst 10 meter till angöringsplats. För ekerhusen klaras inte stadens krav men väl de nationella kraven. För att åstadkomma ett kortare avstånd krävs genomfartstrafik genom parken. I avvägningen mellan olika intressen har parkens kvaliteter prioriterats, och att risken för genomfartstrafik eliminerats.

Beträffande fotgängarnas tillgänglighet i området vill Stadsbyggnadskontoret förtydliga att områdets gångstråk är utformade med hänsyn till handikappades behov vilket också säkerhetsställs i detaljplanens kvalitetsprogram.

Tilläggen på kaserngården har omstuderats för att i möjligaste mån bibehålla gårdens öppenhet. Husvolymerna har gjorts halvcirkulära och underordnar sig den befintliga kasernbebyggelsens skala och arkitektoniska uttryck. Fasadernas rundade former tar upp axlarnas riktningar och frilägger huvudbyggnaden så att den visuella upplevelsen av de äldre byggnaderna förstärks.

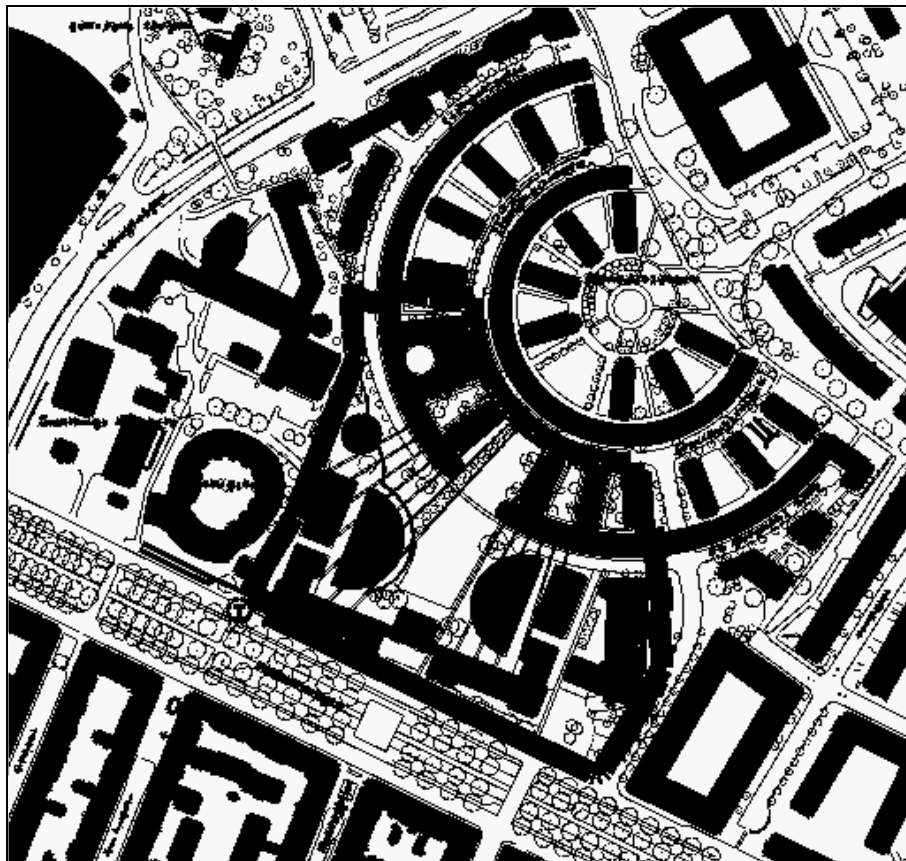
Trappan i anslutning till gångbron över Lidingövägen har på Gfk:s begäran utgått ur detaljplanen. Detsamma gäller för gångpassagen över Valhallavägen.

I vissa avseenden är planen en kompromiss mellan olika byggherrars önskemål och hänsyn till allmänna intressen. Det gäller bland annat detaljer i utformningen gällande portiker och terrasser samt delvis kravet på service i bottenvåningarna. Trots att några byggherrar inte fått alla sina synpunkter tillgodosedda gör stadsbyggnadskontoret bedömningen att den nya bebyggelsen kommer att erbjuda en mycket attraktiv bostadsmiljö och en värdig komplettering av det kulturhistoriskt värdefulla kasernområdet.

Detaljplanen

Detaljplanen för kv Svea Artilleri mm innehåller totalt ca 350 lägenheter. Projektet medger ca 125 bostadslägenheter, ca 95 lägenheter för trygghetsboende, ca 40 lägenheter för seniorboende, ca 70 lägenheter för vårdboende samt ca 20 studentlägenheter. Den sammanlagda nybyggnadsarean inom planområdet innefattar ca 39 000 kvm, varav ca 32 000 kvm för bostäder och ca 7 200 kvm lokalyta för Försvarshögskolan.

Enligt planförslaget bevaras kasernkvarterets huvudbyggnad mot Valhallavägen med kanslihus och logementbyggnader samt tillhörande sidoflyglar. Starrbäckssängens cirkulära planstruktur fullbordas, ett fristående bostadstorn placeras mellan ringbebyggelsen och kasernkvarteret samt två halvcirkulära paviljonger på kaserngården uppförs. Detta förutsätter att stall- och ridhusbyggnaderna i kvarterets norra del rivs.

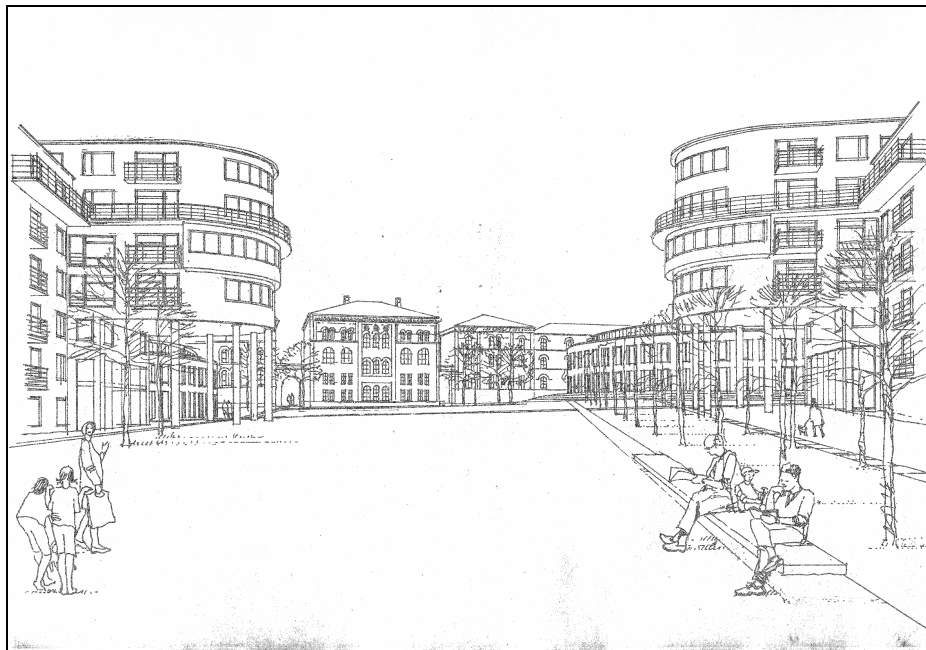
Planillustration för kv Svea Artilleri mm.

Det offentliga stadsrummet

Planförslaget bärande idé innebär att en offentlig entré etableras genom kasernanläggningens kanslihus vid Valhallavägen. Kaserngården, som ursprungligen var sluten och grusbelagd, blir nu ett tillgängligt stadsrum som öppnar sig mot en park där stora trädgrupper omger det bilfria och gräsbelagda rummet.

Den äldre kasernbebyggelsen utgör parkens arkitektoniska blickfång och ger samtidigt ett effektivt bullerskydd mot Valhallavägen. Parken fortsätter mot stadsdelens mitt, där dammen utgör visuellt fokus och förbinder kasernkvarteret med

mitt, där dammen utgör visuellt fokus och förbinder kasernkvarteret med Starrbäck-
ängen och i förlängningen även med Smedsbacken i norr. Torget kring bostadstornet
vid Löjtnantsgatan utgör, med plats för publik verksamhet, en central mötesplats i
stadsdelen.

Den äldre kasernbebyggelsen uppträder som arkitektoniskt blickfång inom det centrala parkstråket.

Bostäder och lokaler

Planförslaget innebär att kasernkvarterets huvudbyggnad mot Valhallavägen och tillhörande sidoflyglar bevaras och Q-märks. Stall- och ridhusbyggnaderna i kvarterets norra del rivs. Parallellt med sidoflyglarna placeras, för Försvarshögskolan, två halv-cirkulära byggnader. De nya husvolymerna på 2-3 våningar underordnar sig den befintliga kasernanläggningens skala och arkitektur. Kasernkvarteret får karaktären av ett öppet parkrum, tillgängligt från flera håll.

Starrbäcksångens bostadsenkav kompletteras och den koncentriska planstrukturen fullföljs. Den befintliga ringbebyggelsen förlängs fram till kaserngården där en öppning lämnas för den tvärgående parken.

Ringbebyggelsen på 6-7 våningar, med den högre delen mot Löjtnantsgatan och Bo Bergmans Gata, innehåller portiker i två plan. Dessa passager är av avgörande betydande för ljusinsläpp till bostadsgårdarna, de möjliggör också utblickar.

Den så kallade ekerbebyggelsen kompletteras med tre nya lameller, sammanbyggda med ringbyggnaden, längs Starrängsringen. Ekrarna avtrappas från 6-4 våningar mot dammen. Mot gatan reserveras bostadshusens bottenvåningar för social och kommersiell service, vilket kan vara handel, en vårdinrättning eller lokaler för samvaro tillhörande trygghetsboendet. Ekerbyggnadernas spetsar mot Starrängsringen reserveras i bottenvåningen för handel.

Ett äldre- och seniorboende placeras som en integrerad del inom ekerstrukturen. De funktionella kraven har inneburit en större volym kring en sluten innergård. Byggnadens form och höjdskala har emellertid anpassats till Starrbäckssängens bebyggelse.

Ett äldre- och seniorboende placeras som en integrerad del inom ekerstrukturen.

Ett cirkulärt bostadstorn om 16 våningar med den översta våningen indragen, det så kallade Svea torn, uppförs vid Löjtnantsgatan mellan kasernkvarteret och Starrbäckssängens. Platsen utgör gräns för den ordnade kvartersbebyggelsen på Gärdet och det friare planmönstret som följer västerut. Byggnaden blir med sin höjd ett tydligt landmärke som underlättar orienteringen i Starrbäckssängens cirkulära planform. Huset annonserar en urban knutpunkt, torgets offentlighet och gångstråket till tunnelbanan. Placeringen och en publik verksamhet i bottenvåningen ger förutsättningar för en attraktiv mötesplats i stadsdelen. Byggnadens större volym ställer särskilda krav på fasadgestaltningens uttryck. Tornet kommer vara en väl synlig karaktärsbyggnad från Valhallavägen och utgör fondmotiv från Starrängsstråket, norr om planområdet.

En befintlig byggnad kompletteras mot Jungfrugatans gatufasad och mot Valhallavägen förenas två befintliga huskroppar. På gårdssidan tillägges en envåningsdel samt en ny lastfunktion som är överbyggd i två våningar. De tillbyggda byggnadsdelarna rymmer livsmedelsbutik, kontor och studentlägenheter.

Arkitektonisk utformning

Arkitektoniskt bör bostadsbebyggelsen ansluta till Gärdets byggnadstradition, med enkla geometriska byggnadsvolymer, slätputsade fasader, fönster i fasadliv och tydligt markerade entréportar. Kompletteringen av kasernbebyggelsen kräver i sin tur en varsam anpassning vad gäller höjdskala, fasadgestaltning och materialval. De halvcirkulära paviljongerna framhäver den äldre kasernbebyggelsen, både vad gäller volymgestaltning och fasadschema. Planförslaget medger inredning av vindar i den gamla kasernbebyggelsen. Vindskupor måste dock utformas med hänsyn till byggnadernas kulturhistoriska värde.

Bostadstornet äger ett eget uttryck. Gestaltningen refererar till den mer heterogena bebyggelsen som också finns representerad på Gärdet. Höga accentbyggnader som gasklockor och industrins förenklade drag har inspirerat till byggnadens rena formspråk.

Det offentliga parkrummets gestaltning utgår ifrån Starrbäcksängens radiella planstruktur i form av ett återkommande strålmotiv i natursten. Strålmotivet begränsas vid den centrala parkens gräsmatta. En radiellt placerad trädallé förstärker riktningen mot Starrbäcksängen.

Vid torget möts den nya bostadsbebyggelsen och kasernkvarteret.

Miljökonsekvenser

Större delen av det forna kasernområdet är idag inhägnat och bebyggt med baracker och därmed inte tillgängligt för allmänheten. Innanför stängslet är marken till största delen hårdgjord, men där förekommer även en till viss del värdefull vegetation. På kaserngården finns en oxelallé, tre pyramidekar, en hängbjörk, en hästkastanj och en robignia. Strax norr om ridhusen finns dessutom två stora ekar.

Då stall- och ridhusbyggnaderna rivs, liksom även den tillfälliga bebyggelsen på gården, förbättras tillgängligheten men även områdets offentlighet. På denna viktiga plats, mellan norra och södra Djurgårdens naturområden, stärks stadsdelens ekologi och parkstruktur, genom planförslagets centrala park som skapas på kaserngården och knyts samman med Starrbäcksängens parkstråk. Den nya parken innebär ett värdefullt tillskott för omgivande bebyggelse i stadsdelen. Det genomgående parkstråket förbättrar även situationen för gång- och cykeltrafikanter.

För området väntas trafiktillskottet bli marginellt. Planförslaget ger ett bilfritt respektive ett nästan bilfritt gång- och cykelstråk från tunnelbaneuppgången med kopplingar till Starrbäcksängen och gångbron över Lidingövägen. Den nya bostadsbebyggelsen samt Försvarshögskolan få tillgång till parkeringsplatser i underjordsgarage, vilket avlastar området från störningar orsakade av ytparkeringar.

De mest avgörande miljöfrågorna i området är eventuella störningar av den intilliggande hästverksamheten med risk för spridning av hästallergen samt eventuella

markföroreningar från en fordonsverkstad, tidigare belägen i kvarteret. Möjligheten att stärka områdets grönstruktur och dess betydelse för rekreation tillhör andra väsentliga frågor, liksom kasernkvarterets antikvariska aspekter.

Gatu- och fastighetskontoret tillsammans med Vasakronan gav Miljömedicin och Klinisk Immunologi i uppdrag att studera spridningen av hästallergen såväl inom- som utomhus i området. Undersökningen från augusti 1999 visar på förekomst av luftburet hästallergen i utomhusluften, men inte i bostädernas inomhusluft. Det är dock oklart huruvida förekomsten i utomhusluften beror på stallverksamheten eller på att polisen dagligen rider genom området. Verksamheten bedöms dock ej påverka bostäderna i form av störande lukt. Den öppna utformningen av området runt stallet bidrar till god utvädring av luktstörningarna från stallet.

Det behövs en fördjupad utredning av markområdet vid bilverkstaden för att kunna bedöma och ta hänsyn till eventuell förekomst av markföroreningar.

Stadsmuseum tillskriver byggnadsbeståndet och den kringbyggda kaserngården ett stort kulturhistoriskt värde. Valhallavägen som utgör en del av Stockholms esplanadsystem klassificeras som riksintresse för kulturmiljövården.

Områdets topografi i den nordvästra delen, med Musikhögskolans byggnader placerade på berget, utgör ett problem ur ljusförhållandesynpunkt. Den yttre ringbebyggelsen har därför försetts med portar i två plan - betydande för ljusinsläppet på de innanförliggande gårdarna. En solstudie har genomförts som visar att den runda gården i äldre- och seniorboendet till stor del kommer vara skuggad både under vinter- och sommarhalvåret, vilket dess egen huskropp till stor del bidrar till. Enkelsidiga bostäder får därför ej placeras mot gården.

Beträffande planförslagets bostadstorn, Svea Torn, har kompletterande stadsbils-, sol-, buller- och vindstudier efterfrågats under utställningstiden. Svea Torns inverkan på omgivande stadsbild visas genom perspektiv från fem i stadsdelen betydande punkter. Från Valhallavägen framträder tornet som entré till området och markerar tunnelbanestråket och det offentliga torget. I hörnet Valhallavägen/ Sturegatan kommer bostadstornet, liksom Wennergrens Center och Nyponet, förstärka den historiska tullgränsen vid infarten till stenstaden. Från Stadion och GIH-badet är det angeläget att inte försvaga Stadions karaktäristiska tornmotiv. Beträffande placeringen vid kaserngården är Svea Torn tänkt som ett landmärke i skärningspunkten mellan två huvudstråk, det från Nybrogatan och det från Starrbäcksängen. Från Starrbäcksängens damm utgör Svea torn ett krön över ringbebyggelsen och avslutar Starrbäcksängens arkitektoniska komposition.

Solstudier visar att Svea Torn inte påverkar befintlig bostadsbebyggelse, utan i första hand den ännu inte uppförda yttre ringbebyggelsen. Bullerstudier visar att det krävs någon form av avskärmning utanför bostadstornets fasad mot söder och väster från ca 10 m över mark, samt utanför fasad mot öster från ca 20 m över mark. Avskärmningen kan utgöras av traditionell balkonginglasning eller t ex glasad balkongfront upp till ca 1.2 m och lågt sittande vädringsfönster. Arbetet med vindstudier pågår.

Varken ökade luftföroreningar eller buller bedöms vara något problem för föreslagna bostadsbebyggelse. Dagvattnet kan omhändertas lokalt genom markinfiltration.

Tillgänglighet

Kvarteret ligger i ett centralt och kollektivtrafiknära läge i staden. Valhallavägen och Lidingövägen trafikeras av flera bussar i linjetrafik. Närmaste tunnelbanestation är Stadion med uppgång vid Musikhögskolan på Valhallavägen.

Med bil angörs området från Valhallavägen via Jungfrugatan respektive Lidingövägen. Genomfartstrafik medges ej i planförslaget. De två ringgatorna Löjtnantsgatan och Bo Bergmans Gata förlängs och avslutas vid kasernparken. Kasernbebyggelsen angörs på kvartersmark.

Parkering ordnas i underjordiska anläggningar i anslutning till den nya bostadsbebyggelsen under Löjtnantsgatan samt i ett större parkeringsgarage under kaserngården. Totalt inryms ca 440 p-platser.

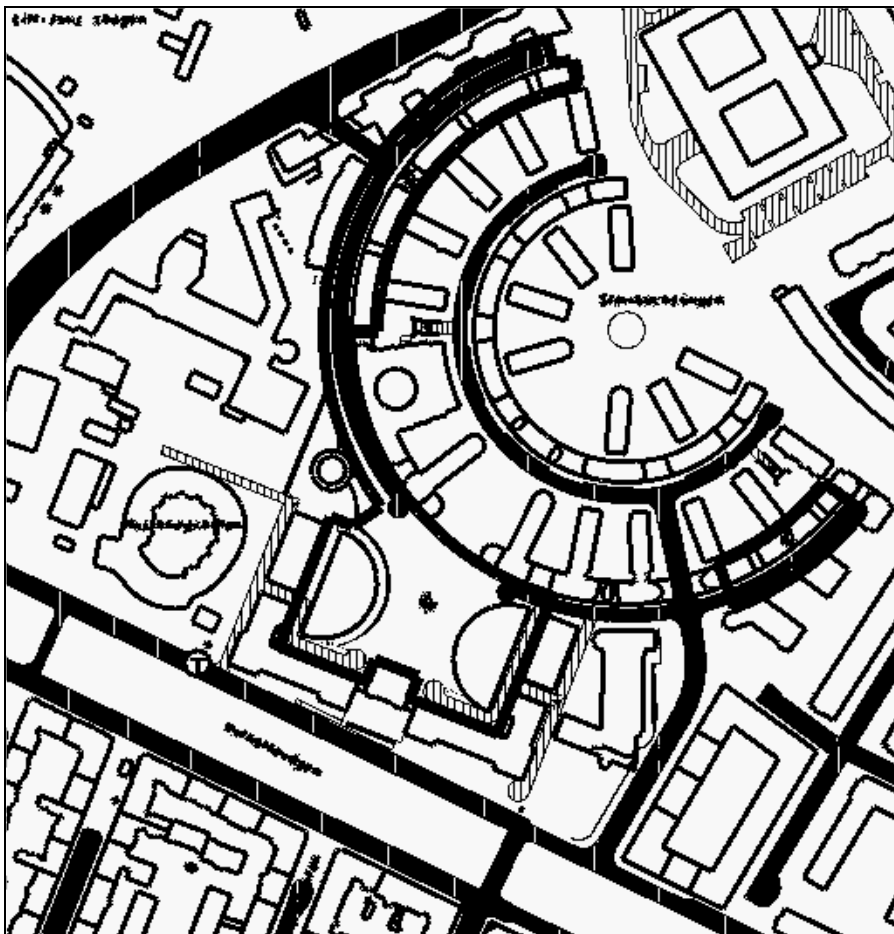
En ny bred trappa framför kasernkvarterets huvudbyggnad ersätter den gamla och kompletteras med en handikappvänlig ramp. Trappan markerar områdets offentliga entré från Valhallavägen.

Huvudstråket löper genom kasernparken och vidare mot Starrbäcksängens mitt. I samband med upprustningen av Valhallavägen förutsätts det att gångförbindelsen över görs trafiksäker. Den befintliga körbanan i Valhallavägens mitt ges plats för gång- och cykeltrafik, övergångställen bör göras breda och regleras med ljussignaler.

Planen förutsätter att det befintliga gångstråket från Stadions tunnelbaneuppgång vid Musikhögskolan, väster om kasernkvarteret, bibehålls och rustas upp. Den tillfälliga bebyggelsen rivs och parkeringen tas bort och ersätts av nya trädplanteringar, markbeläggningen byts ut. På denna väg medges ingen genomfartstrafik till Starrbäcksängen, men lokaltrafik till och från Musikhögskolan passerar även fortsättningsvis här.

Ett nytt gångstråk etableras strax sydost om kasernkvarteret, i Sibyllegatans förlängning, genom att en trappa anläggs i slänten mot Valhallavägen. Cykeltrafiken integreras med områdets lokalgator.

Framkomligheten till Lill-Jans skogen, via den befintliga gångbron över Lidingövägen, kan förbättras om en trappa anläggs i slänten i Löjtnantsgatans förlängning.

Trafikillustration över kv Svea Artilleri mm.

Genomförande

Byggherrar i projektet är: IFAB, JM AB, SBC Mark, Stiftelsen MHS-Eleven och Vasakronan.

Huvudman för allmänna gator, parker, VA-ledningar och fjärrvärme skall vara staden, genom dess gatu- och fastighetsnämnd, Stockholm Vatten AB respektive Birka Värme AB, Huvudman för data- och teleledningar skall vara STOKAB och Telia AB. Ovanstående huvudmän svarar också för byggandet av allmänna anläggningar.

Kasernparkens grönytor och gångstråk kommer, liksom den upprustade gårdsgatan mellan Försvarshögskolan och Musikhögskolan, att utgöra kvartersmark. Ytorna förvaltas av Vasakronan AB, Akademiska Hus AB respektive de tillkommande bostadsrättsföreningarna. Allmänhetens tillträde till ytorna kommer att regleras i avtal

rättsföreningarna. Allmänhetens tillträde till ytorna kommer att regleras i avtal mellan staden och berörda byggherrar/fastighetsägare.

Stadens ekonomi

Stadens intäkter utgörs av avigäldsunderlag och försäljning av mark.

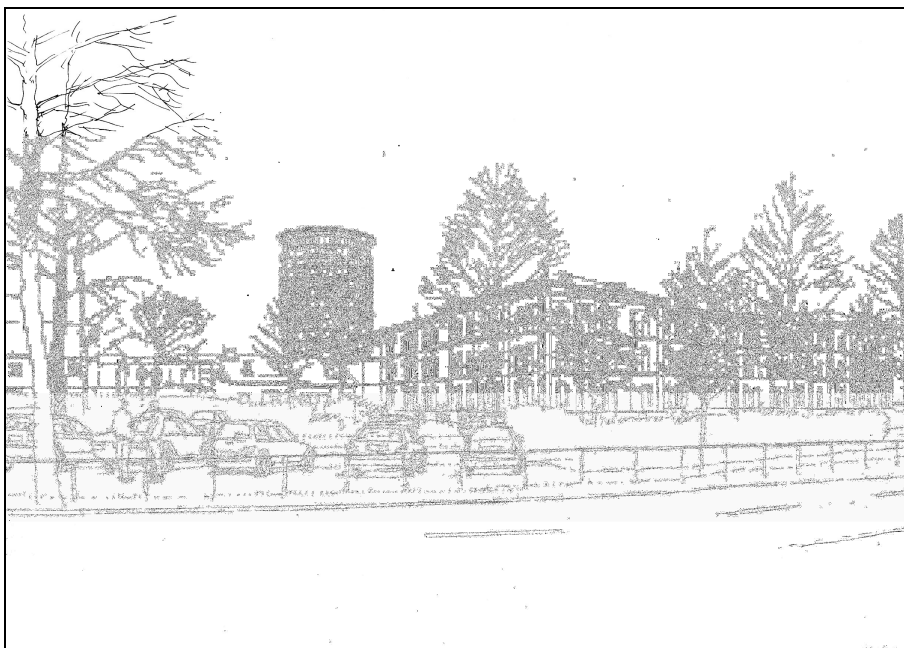
Stadens utgifter utgörs av köp av mark, iordningställande av gata, samt grundläggningsbidrag.

Dessa utgifter finansieras över gatu- och fastighetskontorets budget. Kostnaderna för iordningställande av gata avses regleras i exploateringsavtal med markägarna.

Driftbudgeten för gatu- och fastighetsnämnden respektive Östermalms stadsdelsnämnd påverkas endast marginellt genom driften av de två förlängda gatorna.

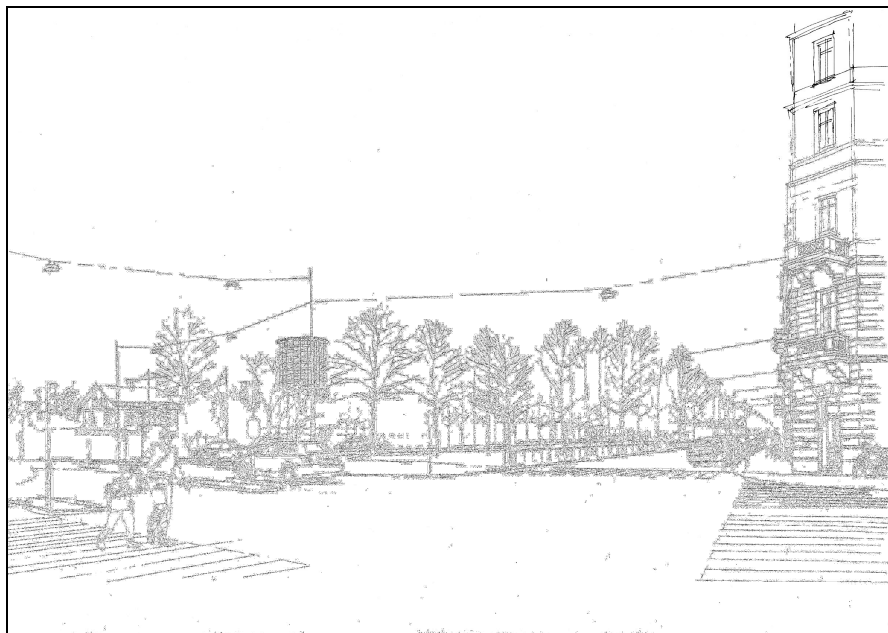
Svea Torns inverkan på stadsbilden - 5 vyer

Från Valhallavägen

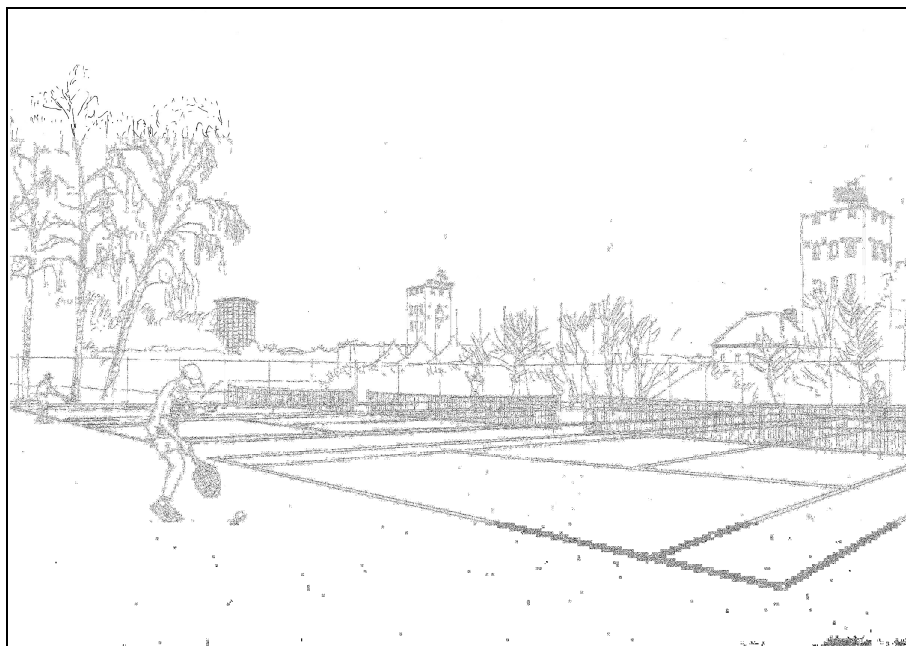
Från Valhallavägen framträder tornet som entré till området och markerar det offentliga tunnelbanestråket.

I hörnet Valhallavägen/ Sturegatan

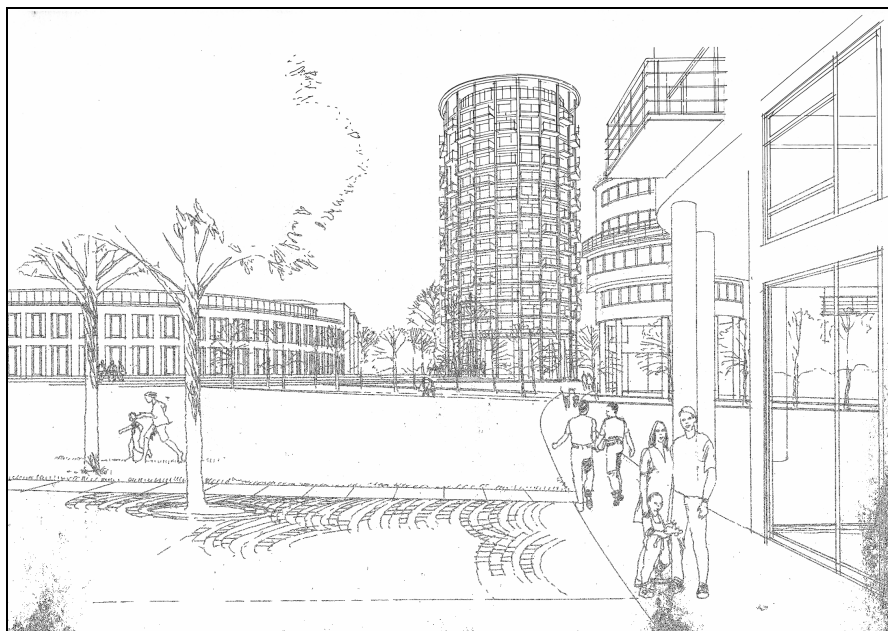
I hörnet Valhallavägen/ Sturegatan kommer bostadstornet förstärka den historiska tullgränsen vid infarten till stenstaden.

Från Stadion och GIH-Badet

Det är angeläget att Stadions karaktäristiska arkitektur ej försvagas.

Vid Kaserngården

Bostadstornet utgör en accent i området och annonserar torgets offentlighet och gångstråket till och från tunnelbanan.

Från Starrbäcksängens damm

Från Starrbäcksängens damm utgör Svea torn ett krön över ringbebyggelsen och avslutar Starrbäcksängens arkitektoniska komposition.

REMISSER

Samrådshandlingar sändes i oktober 1999 ut till länsstyrelsen, till respektive remissinstanser inom staden samt till berörda fastighetsägare med begäran om synpunkter. Remisstiden gick ut den 2 december 1999.

Programsamråd hölls den 21 oktober 1999 på Musikhögskolan, Valhallavägen 105. Inbjudan till allmänheten hade gått ut via annons i dagspressen (Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet), via artikel i lokaltidningarna (Östermalmsnytt och Tidningen Östermalm) samt genom affischer i området.

Programförslagen fanns under perioden 21 oktober-2 december utställda på Östermalms medborgarkontor, Valhallavägen 148 A, samt på Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4.

HUR PLANSAMRÅDET BEDRIVITS

Samrådshandlingar sändes i maj 2001 ut till länsstyrelsen, till respektive remissinstanser inom staden samt till berörda fastighetsägare med begäran om synpunkter. Remisstiden gick ut den 2 juli 2001.

Plansamråd hölls den 9 maj 2001 på Musikhögskolan, Valhallavägen 105. Inbjudan till allmänheten hade gått ut via annons i dagspressen (Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet), via annons i Östermalms Nytt samt genom gruppårsändelse av informationsbroschyr till berörda hushåll i området.

Planförslaget fanns under perioden 2 maj-2 juli 2001 utställt på Östermalms Medborgarkontor i Garnisonen, samt på Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4.

SAMMANFATTNING AV SYNUNKTER

Majoriteten av remissinstanserna ställer sig i huvudsak positiva till det aktuella planförslaget, då det möjliggör ett betydande tillskott av bostäder i detta centrala läge. Planförslaget får dock viss kritik gällande bebyggelsens exploateringsgrad och utformning samt områdets trafikstruktur.

Biltrafiken är en av de centrala frågorna då det anses finnas risk för genomfartstrafik mellan Valhallavägen och Lidingövägen. Inte minst bland boende på Starrbäckssängen är oron stor. Även Östermalms stadsdelsnämnd- och stadsdelsförvaltning, Djurgården – Lilla Värtans Miljöskyddsförening, Försvarshögskolan och Stiftelsen MHS-Eleven påttalar risken för genomfart.

Det anses även att större hänsyn bör tas till den kulturhistoriskt värdefulla miljön, i synnerhet vad gäller nybebyggelsen på kaserngården. Enligt Stadsmuseiförvaltningen och Skönhetsrådet är den föreslagna bebyggelsen alltför omfattande och de inglasade gallerierna får stark kritik. Det gäller såväl omfattning som detaljutformning, för att upplevelsen av den ursprungliga kaserngården inte skall gå helt förlorad. Även Försvarshögskolan och Lilla Värtans Miljöskyddsförening ifrågasätter nybebyggelsens omfattning. Skönhetsrådet anser dessutom att den yttre ringbebyggelsen inte bör sammanbindas över kaserngården för att möjliggöra en visuell upplevelse av hela parkrummet.

Gestaltningen av vårdhemmet vid Starrängsringen ifrågasätts av framförallt de boende på Starrbäckssängen men även av Skönhetsrådet. Byggnaderna anses avvika från den befintliga ekerstrukturen och ge ett alltför massivt intryck där ljusförhållandena kommer att försämrats på grund av dess höjd och bredd. Även Skönhetsrådet är skeptisk mot vårdhemmets utformning och befarar att bostadsrummen blir djupa och mörka och den inre gården upplevs som alltför liten.

Det cirkulära bostadskvarteret vid Löjtnantsgatan, väster om kasernparken, ifrågasätts av bland annat Försvarshögskolan då det anses ligga alltför nära deras verksamhet. Miljöskyddsförvaltningen avstyrker byggnaden på grund av dess närhet till ridskoleanläggningen och den risk för störningar detta kan medföra. Kvarteret ifrågasätts även av Östermalms stadsdelsförvaltning, som menar att det bör sänkas med två våningar. Skönhetsrådet befarar i sin tur att byggnadens inre gård kommer att upplevas som alltför liten, med mörka och djupa lägenheter som följd.

Föreslagna detaljplanebestämmelser ifrågasätts av Gatu- och fastighetskontoret och de medverkande byggherrarna. JM och SBC hemställer om att få bygga ihop ekerhusen med det yttre båghuset och vänder sig emot att bostadshusen har den tvingande planbestämmelsen B1 (handel i bottenvåningen). JM anser dessutom att det

planbestämmelsen B1 (handel i bottenvåningen). JM anser dessutom att det yttre ringhuset bör dras in med endast en våning mot norr, och inte två som i planförslaget. Probitas i sin tur har invändningar mot vårdhemmets planbestämmelse B2 (vårdbostäder), då bolaget har för avsikt att uppföra även seniorbostäder och studentlägenheter. Probitas vänder sig även emot fastlåsandet i planen av den inre gårdens form.

STADSBYGGNADSKONTORETS STÄLLNINGSTAGANDE

Det aktuella projektet innebär ett betydande tillskott av både bostäder och skollokaler i detta centrala och attraktiva läge på Gärdet. Förväntningarna är stora eftersom det finns ett stort behov bostäder i stadsdelen, inte minst äldreboende. Samtidigt har önskemål framförts att i högre grad värna om kasernkvarterets historiska miljö.

I det bearbetade planförslaget är utgångspunkten att inom ramen för det aktuella programmet söka omfördela byggnadsvolymer, för att därigenom ta större hänsyn till kasernkvarteret. Detta innebär att lokalytan på kaserngården minskar medan bostadsytan i området ökar något.

En alternativ utformning av kvarteret har visat sig vara möjlig tack vare borttagandet av biltrafiken över kaserngården. Löjtnantsgatan förlängs endast fram till kaserngården liksom Bo Bergmans Gata, vilket innebär att området nås med bil antingen från Vallhallvägen eller Lidingövägen. Genomfartstrafiken har därigenom eliminerats och kaserngården frigjorts till förmån för en starkare upplevelse av den historiska bebyggelsen.

Högskolans nybyggnader har minskat i volym och fått halvcirkulära friliggande former, som öppnar den visuella kontakten med kasernens huvudbyggnad. Därmed bebyggs kaserngården i mindre omfattning och de tidigare inglasade gallerierna utgår. De nya huskropparna får en lättare karaktär för att bättre samspela med kasernens rustika arkitektur.

Den yttre ringbebyggelsen har endast förlängts fram till kaserngården där ett öppet rum lämnats för den tvärgående parken. På detta sätt skapas en öppen vy mot kanslihuset och dess position förstärks i det offentliga rummet. Kaserngården får större rymd och öppenhet som understryker det centrala stråket genom området.

Inför plansamrådet har det för nämnden tidigare redovisade höghuset på 16 våningar vid Löjtnantsgatan utgått då byggnaden visade sig sakna ekonomiska förutsättningar för genomförande. På plansamrådet presenterades istället ett cirkulärt bostadskvarter på 5 våningar, som av remissinstanser ansågs ligga för nära både kasernkvarteret och den intilliggande ridverksamheten. Det aktuella förslaget innebär att den cirkulära volymens diameter minskar från 35 m till 24 m, medan höjden i sin tur ökar till 9 våningar. Den sammantagna byggnadsvolymen har därigenom ökat något. Kring byggnaden som nu blir områdets accent har ett offentligt torgrum skapats - en knutpunkt vid tunnelbanestråket i mötet mellan kasernkvarteret och Stadsbyggnadskontoret. När vårdhemmets utformning bör det framhåvas att byggnadens avvikande struktur är nödvändig med hänsyn till de funktionella krav som äldreboende medför.

Den nuvarande volymen motsvarar till sin yta samrådsförslaget, men ytorna har omfördelats. Under arbetets gång har byggherren dock framfört önskemål om att utöka byggnadsvolymen, vilket enligt stadsbyggnadskontoret avsevärt skulle försämra boendemiljön och bryta mot Starrbäckängens befintliga bebyggelsestruktur.

Beträffande synpunkter på planbestämmelser, underbyggnadsrätt, bottenvåningars användning och höjdangivelser, kommer dessa preciseras i samband med den formella utställningen. Arbetet skall bedrivas parallellt med utarbetandet av kvalitetsprogrammet för den yttre miljön.

Det aktuella planförslaget innebär att Försvarshögskolans lokalyta har minskat jämfört med det utemitterade planförslaget, medan bostädernas andel har ökat något. Arbetet med den formella planen, kvalitetsprogram mm pågår inför utställningen, men ambitionen är att hålla exploateringsnivån oförändrad.

Sammanfattningsvis kompletteras området med totalt ca 320 lägenheter, därav ca 90 bostadslägenheter (JM) och ca 80 lägenheter innehållandes b l a trygghetsboende (SBC). Utöver detta planeras ca 70 lägenheter för vårdboende, ca 50 lägenheter för seniorboende och ca 10 studentlägenheter (IFAB), samt ca 20 hotellägenheter för militären (Kasernen Fastighets AB). Den sammanlagda nybyggnadsarean inom planområdet omfattar ca 33.500 BTA, varav 28.500 kvm BTA för bostäder och ca 5000 kvm BTA lokalyta för Försvarshögskolan.

LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsen godtar förslaget med hänsyn till de allmänna intressen som anges i 5 kap 22 § PBL.

LANTMÄTERIMYNDIGHETEN

Lantmäterimyndigheten anser att planområdet bör utökas och även omfatta hela Svea Artilleri 1, som idag ligger som en restfastighet i kvarteret. Anser att åtminstone en del av fastigheten bör få bostadsanvändning och överföras till Svea Artilleri 9. De fastighetsrättsliga genomförandefrågorna berör ett antal olika fastighetsägare och kan regleras i en fastighetsplan eller i avtal mellan fastighetsägarna. Menar att oklarheter finns i planen beträffande planbestäm-melser x och g1. För att reglera detta fastighetsrättsligt bör en gemensamhets-anläggning bildas där kommunen är delägare. Innan planen ställs ut bör frågor om tillfart till det nya garaget klargöras liksom om garaget ska ingå i befintlig gemensamhetsanläggning eller bilda en egen gemensamhetsanläggning.

SAKÄGARE OCH BOENDE

Boende

Karin Arborelius (Dalagatan 86)

Motsätter sig kasernparkens omgivande sittgradänger som finns med i planförslaget då hon yrkar på tillgänglighet för alla. Menar att kasernparken bör utformas likt Tessinparken och Starrbäckssängen där tillgängligheten är god.

Vivi-Ann Bauersfeld (Löjtnantsgatan 10)

Anser att möjligheten till genomfartstrafik mellan Valhallavägen och Lidingövägen måste stoppas helt och menar att den planerade kasernparken ej utgör något hinder för genomfart. Anser vidare att ytterligare förtätning av boendemiljön bör undvikas, motsätter sig vårdhemmet och det runda bostadshusets utformning samt menar att stora garage fungerar dåligt p g a inbrottsrisken.

Bostadsrättsföreningen Ekern (Svea Artilleri 6)

Har ej synpunkter på projektets målsättning att säkerställa stadsdelens behov av bostäder (även för äldreboende) men anser att vårdhemmets utformning och placering bryter mot den luftiga bebyggelsestruktur som i övrigt gäller för området. Menar att ljusförhållandena drastiskt kommer att försämrats genom vårdhemmets höjd och bredd. Föreningen föreslår att den kompakta byggnaden istället läggs i direkt anslutning till parken enligt bifogad skiss.

Anser att stor risk föreligger för genomfartstrafik från Valhallavägen till Lidingövägen. Föreningen förutsätter således att åtgärder vidtas för att förhindra all genomfartstrafik genom området. Vidare föreslår föreningen att rivningen av SVT:s tomta lokaler tidigareläggs och utförs vid ett tillfälle så att de olägenheter för boende och arbetande som nu uppstått undanröjes.

Föreningen anser även att den yttre ringbyggnaden bör sänkas för att öka ljusflödet i området. Bifogar ett förslag där vårdhemmet byggs samman med den yttre ringbyggnaden och det runda huset.

Genom att Löjtnantsgatan och Bo Bergmans Gata på detta sätt skiljs åt motverkas risken för genomfartstrafik. Föreningen framför slutligen frågor angående vem som ska bekosta skötseln av Starrbäckssängens parkrum, samt hur det i planförslaget är tänkt att Nybrogatan ska förlängas och göras trafiksäker.

Bostadsrättsföreningen Starrbäcken 2

Anser att det aktuella planförslaget medför risk för genomfartstrafik genom sammanbindningen av Löjtnantsgatan och Bo Bergmans Gata. Anser att planen därför måste innehålla krav på fysiska hinder så att genomfart reellt förhindras.

Susanne Bengtsson (Starrängsringen 36)

Anser att samrådsmötet ej har varit korrekt utlyst då alla berörda inte fått inbjudan och menar att samrådsmötet därför bör repeteras. Anser vidare att kasernparken bör förses med en damm eller dylikt och motsätter sig genomfartstrafik genom området. Framför slutligen önskan om en ny festlokal i området, då hon anser att befintliga lokaler är för lyhörda.

Susanne Bjurström (Löjtnantsgatan 10)

Motsätter sig starkt den planerade genomfartstrafiken genom området. Menar att områdets stora kvalitet är att man i dagsläget ej kan använda området för genomfart. Barn och gamla är därmed fredade men man kan ändå nå överallt med bil.

Christina Cronsioe (Starrängsringen 18)

Motsätter sig planförslagets sammanbindning av de två yttre ringgatorna på grund av risken för genomfartstrafik. Som lösning på problemet föreslår Cronsioe två vändplatser på kaserngården (bifogar skiss). Cronsioe ställer sig även kritisk till förtäningen av området.

För att skapa en luftigare och grönnare stadsbild föreslår hon att ett ekerhus avlägsnas väster om parkstråket. I övrigt anser Cronsioe att planförslaget verkar bra, vackert och genomtänkt.

Lars Cronsioe (Starrängsringen 18)

Emotsätter sig sammanbindningen av de två yttre ringgatorna p g a risken för genomfartstrafik. Föreslår att Bo Bergmans Gata och Löjtnantsgatan ej sammanbinds över kasernparken och istället förses med vändplatser (bifogar skiss). Motsätter sig sammanbindningen av den yttre ringbyggnaden och föreslår istället att parkrummet förlängs.

Stig Gisslén (Löjtnantsgatan 18)

Anser att Löjtnantsgatan bör förses med 30-kilometers bestämmelser samt vägpacklar, alternativt vändplats.

Tomas Gustafsson (Löjtnantsgatan 22)

Anser att förslaget att öppna för genomfartstrafik är helt oacceptabelt p g a faran för lekande barn i området. Anser att den nuvarande lösningen med vändplatser vid Löjtnantsgatan och Starrängsringen fungerar och även bör finnas i fortsättningen.

Tuula Hietanen (Grev Turegatan 82)

Ställer sig positiv till planförslaget. Menar att kasernkvarterets stall- och ridhusbyggnader i detta fall får offras för att skapa fler bostäder i innerstaden.

Eva Krumlinde Ronsk (Artillerigatan 74)

Framför önskan om gruppboende eller gruppboende för utvecklingsstörda inom planområdet.

Eva Lunneborg (Löjtnantsgatan 18)

För att förhindra genomfart från Valhallavägen till Lidingövägen anser hon att Löjtnantsgatan måste försees med vändplats, alternativt vägpucklar eller enkelriktad trafik. Det nuvarande förslaget med biltrafik runt kasernparken är ej tillräckligt för att stoppa genomfartstrafiken. Ser gärna att Löjtnantsgatan blir enkelriktad.

Jacob Palme (Skeppargatan 73)

Är positiv till förslaget i stort men har synpunkter på gång- och cykelförbindelsen från planområdet till Lill-Jans skogen. Föreslår att detta stråk rustas upp och att gångstigen vid Musikhögskolan ersätts med en trappa.

Reidar Petersen (Petersen Ark.kont. Starrängsringen 28)

Anser att den befintliga bågbyggnaden idag ger stor slagskugga över ekerhusens gårdar och menar att den nya, ytte bågbyggnaden därför bör sänkas med två våningar. Anser vidare att ekerhusens gavlar bör försees med burspråk som ger utsikt åt två håll i gränden och samtidigt motverkar direkt insyn. Menar att ytterligare 300 lägenheter innebär en belastning på nuvarande park med tillhörande damm på Starrbäckssängen och att det därför bör göras en motsvarande attraktiv park på kaserngården. Anser slutligen att det i anslutning till vårdhemmet kan finnas en doftträdgård med träd och bersåer och att en lägre takfot medger respekt för de Q-märkta kasernbyggnaderna.

Magdalena Ringertz

Anser att Nybrogatan är en av Stockholms trevligaste gator och att det i planförslaget är positivt att dess stråk förlängs över Valhallavägen. Menar att det vore bra om blandningen av bostäder, kontor och restauranger även finns i det nya området.

Jan Stening (Löjtnantsgatan 10)

Anser att planförslaget ej förhindrar genomfart från Valhallavägen till Lidingövägen utan tvärtom öppnar för genomfartstrafik. Anser att de boende på Löjtnantsgatan allvarligt skulle störas och menar således att genomfarts-trafiken ej ska tillåtas i planen.

Sakägare

Fortifikationsverket (FORTV)

Fortifikationsverket är äger fastigheten Svea Artilleri 2, som de arrenderar ut till Stiftelsen MHS-Eleven. FORTV instämmer i Stiftelsens yttrande gällande olägenheterna med den planerande garagedfarten intill fastigheten och anser att nedfarten bör flyttas till en mindre störande plats.

Försvärshögskolan (Valhallavägen 117)

Försvärshögskolan motsätter sig placeringen av nedfarten till det blivande underjordiska garaget under kaserngården. Istället föreslås att nedfarten anordnas i anslutning till Bo Bergmans Gata, som är tillfartsgata till den nya kasernparken. Utöver detta anser Försvärshögskolan att den nuvarande infarten för biltrafik från Valhallavägen in mot Musikhögskolan bör vidmakthållas då den gynnar Försvärshögskolans verksamhet.

Försvärshögskolan anser att genomfartstrafik inom området måste undvikas och att den nuvarande åtgärden, d v s att leda körbanorna runt kasernparken, inte är tillräcklig utan att ytterligare åtgärder måste vidtas.

Vidare anser Försvärshögskolan att de nya byggnaderna intill kasernbebyggelsen är för stora och kompakta. Planen bör dessutom tillåta två våningar i de glasade förbindelserna (gallerierna) mellan de nya byggnaderna.

Anser även att det runda bostadshusets utformning i direkt anslutning till den nuvarande stabsövningshallen närmare måste diskuteras på grund av Försvärshögskolans verksamhet. Anser att tillförsel av studerandebostäder för Försvärshögskolans studenter är angeläget i den kommande bostadsbebyggelsen. Försvärshögskolan anser slutligen att planförslaget är tilltalande och innebär stora utvecklingsmöjligheter för Försvärshögskolans verksamhet.

Stiftelsen MHS-Eleven

Stiftelsen motsätter sig den planerade garagenedfarten i anslutning till fastigheten Svea Artilleri 2. De anser att denna placering ger ökad biltrafik framför kontorslokalerna och elevbostäderna, att lokalerna i bottenvåningen i stort sett blir oanvändbara, att tillskapandet av en restaurangmiljö med uteservering blir omöjlig, att känslan av campusmiljö förstörs samt att grönytorna på campusområdet minskar. Stiftelsen förslår att nedfarten istället anordnas i direkt anslutning till Bo Bergmans Gata, som är tillfartsgata till området. Utöver detta anser de att detaljplanen bör utvidgas och även innefatta en byggrätt (för t ex den tilltänkta restaurangens veranda) närmast byggnaden. Stiftelsen motsätter sig även genomfart för allmän trafik genom området. I övrigt är stiftelsen positiv till planförslaget.

Vasakronan AB, Region Stockholm

Vasakronan ställer sig positiv till planförslaget, som de anser kan ligga till grund för en god utbyggnad av både bostäder och lokaler för Försvärshögskolan. Vasakronan anser dock att gatorna kring kasernparken liksom infarten till Musikhögskolan i plan ska ändras till z och därmed vara öppen för allmän trafik och att staden skall vara huvudman för såväl gator som för kasernparken. Anser även att utformningen av det offentliga rummet i området är för hårt reglerad i planen. Anser att detaljutformningen bör avgöras i samråd mellan berörda parter under projekteringen av gator och park utifrån en genomarbetad struktur som regleras i planen.

Vidare anser Vasakronan att ekerhusen bör byggas ihop med den yttre bågen och att endast den översta våningen i den yttre bågen dras in. Vasakronan anser att en mer

flexibel användningsbestämmelse bör användas i planen där bostadsbebyggelsen har bestämmelsen B1, som ger möjlighet till handel och verksamheter men även bostäder om marknaden inte efterfrågar lokaler.

Vasakronan tillstyrker kopplingen av de parvisa huslängorna mot befintliga byggnader genom en galleria i glas, men anser dock att detaljutformningen är för hårt reglerad i planen genom att begränsa antalet våningar till en.

Vasakronan menar också att principen för den yttre utformningen kan lösas utan att taket i gallerian mellan huslängorna behöver utföras kontinuerligt glasad och därför bör även den regleringen utgå. Vasakronan menar att utbredningen av underbyggnadsrätten måste utvidgas till att omfatta hela området mellan de parvisa huslängorna, samt under dessa, för att kunna bygga ett kostnadseffektivt garage för skolan och bostäderna. Genom att utvidga underbyggnadsrätten kan även tillgängligheten till garaget lösas inom byggnaderna. Vasakronans fastighet bör i planen innefatta hela kasernparken söder om den yttre bågen med anledning av det underliggande garaget.

INTRESSEFÖRENINGAR M FL

Djurgården – Lilla Värtans Miljöskyddsförening (DLV)

Under programsamrådet ställde sig föreningen positiva till Alt 1, d v s bostadsalternativet med en park på kaserngården. Föreningen ställer sig idag positiv till att det 16-våningars bostadstorn som tidigare fanns inlagt i planen har ersatts med ett runt bostadshus. Möjligen ligger huset så nära den gamla kasernen att det kan anses för ~~för~~ högt. Föreningen ställer sig skeptisk till nybyggnaderna på kaserngården, speciellt som de föreslås sammanbyggas med glasade gallerier. Föreningen menar att nybyggnaderna skulle skymma större delen av kasernen och förespråkar därför att Försvarshögskolans nya lokaler byggs helt under jord.

För att motverka genomfartstrafik anser föreningen att man borde pröva att låta körvägen ske underjordiskt i kanten av det garage som planeras under kaserngården.

Föreningen har senare inkommit med kompletterande synpunkter med anledning av Försvarshögskolans troliga flytt till Lidingö.

Föreningen framhåller därmed möjligheterna att ändra planens utformning i den riktning som de tidigare föreslagit, d v s att ej bebygga kaserngården (endast lokaler under jord) och därmed frigöra den äldre bebyggelsen och ge utrymme för lek- och bollplaner på kaserngården.

REMISSBEHANDLING

AB Storstockholms Lokaltrafik

SL tillstyrker planförslaget under förutsättning att hänsyn tas till nedanstående.

Eftersom planområdet tangerar tunnelbanans uppgång från station Stadion på Valhallavägens norra sida måste hänsyn tas till tunnelbanans anläggningar, både entréer och spårtunnlar, vid eventuell schaktning, sprängning, pålning eller liknande åtgärder. Kontakt måste därför tas med SL Infrateknik AB för redovisning av åtgärder

Kontakt måste därför tas med SL Infrateknik AB för redovisning av åtgärder och arbetsmetoder innan arbetet startar.

Birka Energi AB

Anför att om planförslaget genomförs innebär detta att nytt långspänningsnät måste planeras och byggas i området. För fjärrvärme gäller samma premisser som för el. I övrigt inget att erinra.

Gatu- och fastighetsnämnden/ förvaltningen

Gatu- och fastighetsnämnden återoppar kontorets utlåtande som svar på remissen.

Gatu- och fastighetskontoret anser att vissa justeringar av planbestämmelser mm måste göras innan planförslaget förs vidare. Kontoret ställer sig positiv till att man snarast prövar möjligheten att riva de byggnader som tidigare nyttjades av SVT. Kontoret anser även att den föreslagna trafiklösningen, med access till området från Valhallavägen och Lidingövägen och smala enkelriktade gator runt parken, är stadsmässig, trafiksäker och flexibel och bedömer risken för genomfartstrafik som liten. Kontoret förordar således att gatunätet byggs ut i enlighet med planförslaget, skulle det visa sig att det senare uppstår omfattande genomfartstrafik kan exempelvis in- och utfarten mot Lidingövägen stängas av.

Kontoret anser att gatorna kring kasernparken skall vara öppna för allmän trafik och ha staden som huvudman. Därutöver förordar kontoret att planen justeras med avseende på att den södra gångbanan utmed Bo Bergmans Gata, strax öster om kasernparken, ska få en acceptabel bredd. Kontoret anser även att detaljplanen med tillhörande planbeskrivning är för hårt reglerad beträffande utformningen av det offentliga rummet. Det är kontorets absoluta uppfattning att ytbeläggningen på gator och antalet trådrader e t c inte skall regleras i plan, utan att dessa frågor skall avgöras i samband med detaljprojektering av gator och park.

Kontoret delar JM:s och SBC:s (tilltänkta byggherrar för området) uppfattning om att ekerhusen bör byggas ihop med det yttre båghuset för ett effektivt utnyttjande av trapphus och lägenhetslösningar och anser därför att plankartan ska ändras. JM och SBC vänder sig i sin tur mot att vissa bostadshus har planbestämmelsen B1 (Bostäder. Handel i bottenvåningen). Kontoret föreslår att bestämmelsen B1 ändras till B (Bostäder) med tillägget e1 (Bottenvåningen får användas för lokaler), vilket ger en flexibel lösning. Vidare anser JM att det runda huset kan ökas med 1-2 våningar. Kontoret har ej tagit ställning i sakfrågan men anser att frågan bör utredas vidare.

Kontoret delar även JM:s uppfattning om att det yttre ringhuset bör dras in med en våning mot norr och med inte två våningar som i planförslaget.

Probitas har invändningar mot bestämmelsen B2 (Vårdbostäder) då bolaget har för avsikt att även uppföra seniorbostäder och studentlägenheter. Kontoret anser att bestämmelsen B (Bostäder) skulle vara fullt tillräcklig. Eftersom bolaget kommer inneha marken med tomträtt kan bestämmelser om bostadstyp regleras i tomträttsavtalet. Vidare anser Probitas det olyckligt att vårdhemmets ljusgård låsts fast i planen, då detta kan innebära att man tvingas göra en planändring om detaljprojektering så kräver. Kontoret anser att planbestäm-melsen med avseende på

ver. Kontoret anser att planbestäm-melsen med avseende på ljusgården bör formuleras så att mindre planavvikelser tillåts.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden/ förvaltningen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig positiv till planförslaget som de anser skapar goda förutsättningar för bostäder. De avstyrker dock det runda bostadshuset med anledning av närheten till ridskoleanläggningen.

Förvaltningen avstyrker det runda bostadshuset på grund av dess närhet till ridskoleanläggningen och den risk för luktolägenhet och andra störningar detta kan medföra.

I övrigt tillstyrker förvaltningen förslaget under förutsättning att befintliga äldre träd bevaras och att en planteringsplan tas fram i syfte att förstärka den biologiska mångfalden i området, samt att förutsättningarna för lokalt omhändertagande av dagvatten utreds och fastläggs i planen.

Regionplane- och trafiknämnden

Förvaltningen tillstyrker planförslaget. Planområdet ligger inom centrala Stockholm vilket innebär att det från regional synpunkt bedömts lämpligt för förtätning med bostäder och arbetsplatser.

Renhållningsförvaltningen

Förvaltningen påpekar att avfallshantering för övriga lokaler inte redovisas i planförslaget. Utöver detta påpekas att uppsamlingen av avfallet via sopsug-systemet måste kompletteras med utrymmen för uppsamling av sådant avfall som inte kan omhändertas via sopsugsystemet. Utrymmen för sorterade grovsopor samt övrigt källsorterat producentansvarsavfall måste ordnas.

Borttransport av detta sker med traditionella sophämningsfordon, d v s tung lastbil. Detta innebär således att lokalgator måste medge transport för tung trafik.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Under programsamrådet ställde sig skönhetsrådet positivt till Alt 2, som innebar att kasernkvarteret bevarades i sin helhet. Rådet ansåg att detta planförslag skulle skapa ett spännande möte mellan två skilda stadsplanemotiv- d v s kasernkvarteret och Starrbäckens bostadsbebyggelse. Rådet förespråkar att det aktuella planförslaget ändras så att den yttre ringbebyggelsen inte sammanbinds över parkstråket, utan möjlighet ges att visuellt uppleva hela parken och få bättre kontakt med stadsdelens nav. Därigenom kan i någon mån den spännande brytningen mellan två stadsplanemotiv som rådet tidigare förordade ändå uppnås.

Rådet förespråkar även en omarbetning av de nya huskropparna på kasern-gården med en minskad exploatering så att inte upplevelsen av kaserngården och de befintliga byggnaderna helt går om intet.

Utöver detta ställer sig rådet skeptisk mot vårdhemmets utformning. Rådet befarar att rummen blir djupa och mörka, att det centrala gården upplevs som alltför liten samt att gårdsytan blir svår att plantera. Detta gäller även det runda bostadshusets inre gård.

Skanova (Telia)

Skanova bifogar ritning där lämpligt läge för Teleserviser till blivande fastigheter redovisas. Har i övrigt inget att erinra.

Stadsbyggnadsnämndens handikappråd

Handikapprådet, som räknar med att i senare skede få ta del av planförslaget, anför att det rådet brist på gruppbestäder och att ansvariga bör uppmärksammas på möjligheten att inrymma sådana inom planområdet. Eventuella krav från stadens sida måste ställas i avtalet rörande markupplåtelsen.

Stadsmuseinämnden/ förvaltningen

Stadsmuseinämnden beklagar att inte hela Svea Artilleris ursprungliga kasernanläggning kan bevaras. De konstaterar dock att de bakre längorna varit utsatta för en så långvarig och systematisk vanskötsel under TV:s regi att ett återställande inte är ekonomiskt realiserbart.

Stadsmuseiförvaltningen avstyrker planförslaget med åberopande av kasernanläggningens synnerligen stora kulturhistoriska värde. Förvaltningen anser att det stora kulturhistoriska värdet i hög grad grundas på den fyrlängade planformen kring en öppen kaserngård, förutom på anläggningens historia och arkitektoniska utformning av exteriörer och interiörer. Anser att planförslaget innebär att kasernanläggningens planform förvanskas, de bakre längorna rivs, kaserngården inte längre blir kringbyggd, nästan hälften av kaserngårdens yta bebyggs och flera av de kvarvarande byggnaderna förvanskas genom tillbyggnad. Anläggningens upplevelsevärde från gårdssidan minskar genom att de äldre byggnaderna blir förbyggda. Av de kulturhistoriskt värdefulla delarna kvarstår efter dessa ingrepp endast anläggningens yttre fasader mot söder, öster och väster samt interiörer i de bevarade byggnaderna.

Stockholms fastighetsägareförening, Östermalm- Lidingöavdelningen

Anser att förslaget väl speglar deras intressen. Styrelsen instämmer helt med planens främsta syfte, som är "att tillgodose efterfrågan av nya bostäder i detta centrala läge i Stockholms innerstad".

Stockholm Vatten AB

Kräver att framtida fastighetsindelning finns tillgänglig som planerings-underlag för principlösning och som underlag för detaljprojektering för att kunna utreda om befintligt ledningssystem för vatten och avlopp behöver kompletteras med nya ledningar eller om befintliga ledningar behöver flyttas.

Därutöver anser instansen att befintligt tryckstegringsstation för vatten inom området kan komma att behöva byggas ut för att klara de tillkommande ca 300 lägenheterna samt Försvarshögskolans nytillskott av lokaler. Anser att naturlig

samt Försvarshögskolans nytillskott av lokaler. Anser att naturlig dagvattenavrinning mot Starrängsringen ska omhändertas lokalt.

Östermalms stadsdelsnämnd/ förvaltning

Stadsdelsnämnden anser att de två ospecificerade områdena längst i söder på kaserngården inte får bebyggas och att plankarta och planbeskrivning justeras så att de stämmer inbördes.

Utöver detta anser de att förslaget beträffande det runda huset ytterligare bör utredas, att planen utökas till 80 vårdbostäder för äldreboende och att planen möjliggör gruppboende för fem personer. Vidare att bottenvåningarna i de båda ekerhusen intill det centrala parkstråket även får användningsbestämmelsen barnstuga, att genomfartstrafik ej möjliggöres, att marken på båda sidor om Löjtnantsgatan görs allmänt tillgänglig för gångtrafik, att den nya bebyggelsen görs klar för fastighetsnära källsortering samt att stadsbyggnadsnämnden snarast beslutar om rivning av de tillfälliga barackerna på kaserngården.

Därutöver framför stadsdelsnämnden att stadsbyggnadsnämnden bör uppmärksamma de genomgripande förändringar som skett efter program-samrådet, särskilt tillkomsten av lokaler för skola/kontor samt att nämnden uppmärksammar att planförslaget inte innehåller det 16 våningar höga bostadshus, som stadsbyggnadsnämnden beslutat ska ingå i planen. I övrigt åberopar stadsdelsnämnden stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande.

Stadsdelsförvaltningen anser att de två ospecificerade områdena längst i söder på kaserngården inte får bebyggas och att plankarta och planbeskrivning justeras så att de stämmer inbördes, att det runda huset sänks med två våningar, att planen utökas med 80 st vårdbostäder till äldreboende, att planen möjliggör gruppboende för fem personer och att bottenvåningarna i de båda ekerhusen intill det centrala parkstråket även får användningsbestämmelsen barnstuga. Vidare att körslings längs det centrala parkstråket inte görs sammanhängande, att marken på båda sidor om Löjtnantsgatans körbana görs allmänt tillgänglig för gångtrafik, att den nya bebyggelsen görs klar för fastighetsnära källsortering samt att stadsbyggnadsnämnden snarast möjligt beslutar om rivning av de tillfälliga barackerna på kaserngården.

Hyresgästföreningen, Vägverket, Stockholms stads Parkering AB, Stockholms saluhallsförvaltning, Stockholms brandförsvär (Brand- och räddningsnämnden), SISAB Skolfastigheter i Stockholm och Posten AB har inte inkommit med remissvar.

I övrigt hänvisas till handlingar i akten som finns tillgänglig på KF/KS kansli.